

PÄIVI
STORGÅRD
*Keinu-
landalla*

Keinulaudalla

Päivi Storgård

Keinulaudalla

SAGA Egmont

Keinulaudalla

Cover image: Shutterstock

Copyright ©2013, 2023 Päivi Storgård and SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788727103938

1. POD edition

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means without the prior written permission of the publisher, nor, be otherwise circulated in any form of binding or cover other than in which it is published and without a similar condition being imposed on the subsequent purchaser.

www.sagaegmont.com

Saga is a subsidiary of Egmont. Egmont is Denmark's largest media company and fully owned by the Egmont Foundation, which donates almost 13,4 million euros annually to children in difficult circumstances.

Joulukuu 2012

Alku on aina pahin. Pitää luoda silmukat ja jakaa ne neljälle puikolle. Joskus neuleen sulkemisen aloittaa langan väärällä päällä, jolloin lanka loppuu heti kättelyssä. Tai neule kiertyy sotkuksi, ja on pakko purkaa. Olen purkanut lukemattomia alkuja.

Keskivaiheilla täytyy muistaa asioita. Laskea silmukoita ja kerroksia, tehdä kantalappua ja kiilakavennuksia. En koskaan kirjoita ylös, montako kerrosta mihinkin on mennyt. Joudun laskemaan ne monta kertaa, sillä unohdan luvut saman tien. Jos laskee väärin, täytyy taas purkaa.

Lopusta ei pureta. Lanka kurotaan kanavaneulalla silmukoiden läpi, kun ne on ensin kavennettu varpaiden peitoksi. Sitä kutsutaan pääättelemiseksi.

Kaikille ei anneta saksia, neulaa tai puikkoja. Minulle on tässä vaiheessa sallittu puikkojen lisäksi myös virkkuukoukku ja kanavaneula.

Tavallisesti osasto 17:n salissa on kolme kutojaa. Jokainen kolmesta sinisestä nojatuolista on yhtä epämukava, ja sohvan pohja antaa myöten. Kilpailua tulee jalkalampusta, joka antaa lämpimän valon ja riittävästi lukseja. Nopein siirtää lampun viereensä. Muut murjottavat.

Taitavat tekevät sukkia ja lapasia, tottumattomat jotain pitkää ja suirua, pudottelevat silmukoita. Kuulun taitavien joukkoon, sillä osaan lukea ohjeita ja minulla on siisti käsiala. Sukantekijänä on melkein ihminen.

Ylimmän kerroksen ikkunasta näkee sankassa lumipyryssä juuri ja juuri Kallion kirkon. Päiväsalista aukeaa näkymä myös Taivallahden yli, Lauttasaareen ja Nokian pääkonttorille asti. Meri on vielä täysin auki, vaikka kipakkaa pakkasta on jatkunut jo kolme viikkoa. Tuuli suhisee vuotavien tiivisteiden välissä. Ikkunat ovat paksua lasia, ja niissä on turvalukitus. Huoneen ja vessan ovea taas ei saa lukkoon. Väännän veden valumaan käsienpesualtaaseen, kun tulee asiaa.

Asuintoveristani en tiedä kuin nimen, Mari. Emme ole neljään viikkoon sanoneet muuta kuin hei ja anteeksi, voisinko lainata hammastahnaa.

Tekisi mieleni sanoa kaikenlaista muutakin, mutta hillitsen itseni. Mari on sotkuinen ihminen. Usein on pakko mennä päiväsaliiin.

Rutiineihin tottuu kolmessa päivässä, jos ei ole ensikertalainen. Vaikeinta on aamukahdeksalta, kun hoitajat kiskovat kaikki ylös sängystä. Iltalääkkeen häntä tekee minut aina pahoinvoivaksi, seilaan seinästä seinään pitkin käytävää puurolle. Meitä ympäröi unen, vielä pesemättömien hampaiden, pissan ja ihohuokosista

nousevan talin tunkkainen haju. Veteraanit toivottavat toisilleen hyvää huomenta, uudet eivät jaksa tai uskalla. Osaan sanoa huomenta myös arameaksi, thaiksi ja somaliksi, sillä monet tällä osastolla ovat ulkomaalaista syntyperää. He luulevat aluksi palvarioittimia valvontakameroiksi. Jotkut ovat yrittäneet rikkoa niitä.

Osastolla on hyvä järjestys. Käyttäydymme nätisti kuin Pavlovin koirat. Sairaala-apulainen soittaa ruoka-aikaan messinkistä kelloa. Kokoonnumme ruokasalin ovelle ensin epämääräisenä laumana, sitten jono järjestäytyy monimutkaisten, lausumattomien sääntöjen mukaan. Jos ruokailu myöhästyy vaikka vain kymmenen minuuttia, laumassa syntyy jännitteitä. Nälkä ajaa joukon tiiviimmäksi lasisten pariovien suulle ja jonon muodostaminen häiriintyy.

Isot miehet kauhovat lautasensa täyteen kärjessä. Joskus käy niin, että puuro loppuu tai lihasopan lihat ovat mennyttä. Haluan olla viimeisenä, sillä en tahdo syödä ihmisjoukossa. Se vie vieläkin liikaa voimia, vaikkei tarvitse edes seurustella.

Hoitajat istuvat salin puolella sohvaryhmässä juttelemassa ja lukemassa lehteä. Mutta he huomaavat kaiken. Myös sen, että eilenkin lounaalla vain sotkin lautaselle hiukan perunamuusia ja join puoli lasia piimää. Siitä tehtiin merkintä. Minun on saatava kunnon ravintoa, jotta toipuminen edistyy, sanovat. En ole varma, haluanko toipua.

Osastonlääkäri on pyytänyt, että piirtäisin elämänjanani. Muistot jäävät helposti kesken, niistä ei synny kokonaista tarinaa. Useimmiten siksi, etten oikeasti muista. Se voi joskus olla armeliasta, lääkäri sanoo. Joitakin aukkoja olemme yrittäneet

paikata hoitokokouksissa, mutta vuosiluvut ja tapahtumien järjestys ovat edelleen epäselviä. Sitä kohtaa, jossa raja ylittyy, on vaikea tavoittaa.

Aaron haluaa kuoria, paloittaa ja perata minua, ymmärtääkseen. Hänen veitsensä on terävä, se leikkaa helposti ytimeen asti. Aaron ei kestä heikkoutta, hetteiköllä kulkemista, alati muuttuvia suunnitelmia. Ymmärrän, että hän pelkää. Minä pelkään.

Hän sanoo usein: olet kaunis, kun hymyilet.

Olen ollut pitkään ruma.

Toukokuu 2003

Jos Marja ei olisi ollut mukana, kukaan ei olisi varmaan uskonut.

Olimme poikenneet jäätelölle Kluuvin Fazerille Marjan vastasyntyneen veljenpojan kunniaksi. Meille molemmille tuli pari tuntia myöhemmin kermavaahdosta ruokamyrkytys, mikä vielä ei kuulu tähän. Fazer edusti meille joka tapauksessa helsinkiläisyyden huippua ja niin ollen se tavallinen tiistai tuntui erityisen juhlaivalta. Vapusta oli melkein kaksi viikkoa, mutta yksikään hiirenkorva ei ollut puhjennut lehdeksi. Kevät on harvinaisen myöhässä, sanottiin säätiedotuksessa. Tienvarsilla oli mustuneita kinoksia. Pidimme silti uhmakkaasti farkkutakkeja. Me uskoimme kalenteriin. Ja valoon. Hankimme kämpille vihreitä sohvatyynyjä. Täytimme eteisen vaaleilla, kukallisilla ja raidallisilla vaatekappaleilla. Kaivoimme esiin lenkkarit ja ballerinat.

Pienemmässä huoneessa asuva Marja vaihtoi ikkunaan pimennysverhot, hän ei osannut nukkua valoisassa yössä. Marja pelkäsi jo etukäteen harjoittelujaksoa kolmivuorossa. Hän yritti

karaista itseään rikkomalla rytmiään, valvoi tai nukkui milloin sattui. Kuulin joskus öisin unen läpi, kun hän pumppasi sihisevää verenpainemittaria. Aamulla saattoi olla keittiön pöydällä odottamassa lämmin puurolautanen, lasi maitoa ja kahvimuki. Marja toivotti hyvää huomenta ja könysi sänkyynsä noustakseen taas parin tunnin kuluttua luennolle.

En todennäköisesti olisi pärjännyt ilman Marjaa.

Marjan jäljiltä kaikki oli aina puhdasta ja siistiä, melkein kliinisen hohtavaa. Eikä hän koskaan näyttänyt edes ponnistelevan sen kaiken moitteettomuuden eteen. Keittiörättikin totteli häntä paremmin kuin minua. Minä en koskaan saanut aikaan sellaista kiiltoa. Johonkin jäi aina pyyhkäisyn jälkiä tai kuivunut marmeladitahra. Muttei niin kuivunut, etteikö sen tahmeus olisi tarttunut sormiin ja pakottanut pesemään kädet tiskiaineella.

Ikkunautoihin eivät edes Marjan kyvyt riittäneet. Runeberginkadun toisen kerroksen laudat pysyivät suttuisen harmaina. Sama töhkä kulkeutui vähitellen kattoon, huonekalujen pintaan, kirjojen selkämyksiin, vuodevaatteisiin. Aivot rekisteröivät läpi vuorokauden raitiovaunujen jylyä ja kirskuvia jarruja, autojen joutokäyntiä liikennevaloissa, ambulanssien ulvontaa, mutta mikään niistä ei häirinnyt enää untamme. Ne kuuluivat turvallisiin ääniin.

Marjan oli lomilla vaikea nukahtaa. Kotona Ylivieskassa oli liian hiljaista.

Marja oli maksanut vuokran silloin, kun en itse pystynyt. Kuuden opiskeluvuoden aikana olin elättänyt itseni kenkämyyjänä, kirjakaupan apulaisena, kouluavustajana ja

laatimalla muistokirjoituksia. Yliopistolla olin käynyt viimeksi syksyllä, syömässä Porthanialla. Yhteiskuntatieteiden maisterin tutkinto ei tuntunut kovin realistiselta, vaikka olinkin suorittanut journalismiopintoja kiitettävästi. Opintoja oli edellisvuodelta niin vähän, että olin joutunut palauttamaan opintotukea. Sitä varten piti käydä kaksi kuukautta siivoamassa ruotsinlaivoja satamassa. Samassa naisporukassa oli senegalilainen viiden lapsen äiti, somalialainen kättilö ja puolalainen lääkäri. Kävelimme putkea pitkin punaisissa housuissamme ja keltaisissa paidoissamme oksennuksen ja läikkyneen viinan keskelle. Välillä nenä ja suu piti peittää hengityssuojaimella. Ryhmää johti virolainen palveluvastaava, joka kellotti kunkin työtehtävän ja näytti sitten, miten paljon siihen olisi saanut mennä aikaa.

Työvuoron jälkeen menimme lääkärin kämpille juomaan makeaa teetä ja minä opetin muille suomea.

En voinut vieläkään täysin käsittää, miten olin saanut työn paikallisladiosta. Se oli tulos ihan tavallisesta hakemuksesta, joita olin tehtaillut kymmeniä. Erona oli ainoastaan se, että tällä kertaa olin listannut ihan piruuttani cv:hen joka ikisen työpaikkani siitä asti, kun kaksitoistavuotiaana olin pestautunut tutun tädin kukkakaupan lähetiksi. Jopa siivoojien suomen kielen tunnit. Kun minut oli kutsuttu haastatteluun, olin luullut sitä virheeksi. Päätoimittaja oli kysynyt, voisinko aloittaa heti. Ei siksi, että olisin ollut niin suuri persoona, vaan koska vakituinen oli sairastunut ja muut hakijat sattuivat olemaan vielä kiinni muissa töissään.

Minut oli tyrkätty tunnin perehdytyksen jälkeen uuteen yksinkäyttöyksikköön. Jo sen nimi hengästytti. En siis saisi lainkaan äänitarkkailijaa.

Ensimmäinen lähetys oli ollut katastrofi. Olin juontanut sisään vieraan, mutten tajunnut nostaa hänen mikrofoninsa liukukytkeitä. Kuulijoille oli välittynyt vain oma ääneni, kunnes joku oli koputtanut studion ikkunaan ja huitonut haastateltavan suuntaan. Sittenkin oli kestänyt hyvän tovin, ennen kuin olin tajunnut, mistä oli kyse. Olin soittanut väärät mainokset kahteen kertaan. En ollut muistanut, miten kuuntelijan puhelu kytketään lähetykseen. Päätoimittaja oli pyytänyt puheilleen välittömästi. Olin ollut varma, että se oli nyt tässä. Mutta hän olikin kiittänyt heittäytymisestä. Kyllä se siitä, hän oli rohkaissut.

Olin kävellyt koko kaupungin halki Sairaanhoidajaopistolle mukanani pussillinen donitseja ja valehdellut kylmästi, että Marja Hollon piti välittömästi saada loppupäivä vapaata perheessä sattuneen onnettomuuden takia. Marja oli juossut kanslian ovelle aivan kalpeana ja suuttunut tosissaan nähdessään minut. Hän oli suostunut puhumaan vasta kolmannen donitsin jälkeen.

Luokkaretkeläiset tukkivat Fazerin jäätelötiskin. Tungimme itsemme massan läpi mahdollisimman kauas heistä. Marjalla oli banana split ja minulla sekoitus suklaata, kookosta ja pistaasia. Heti ikkunapöytäni istuuduttuamme alkoi sataa pieniä rakeita niin paljon, että asfaltti peittyi ohikiitäväksi hetkeksi valkoiseen.

Sitten vieressä istunut nainen nousi ja heilautti takin ylleen niin että sen helma pyyhkäisi kulhoni lattialle pirstaleiksi. Jäätelö roiskui farkuilleni ja naisen vaalean kevättakin vuoriin.

– Anteeksi kamalasti. Voi että. Odota vähän, käyn hakemassa pyyhkeitä ja vettä.

Nainen hosotti tiskille.

Otti päähän. Ei minulla ollut sellaisia rahoja, että olisin noin vain voinut heittää jäätelöt lattialle.

Marja suhisi jotain.

– Mitä? Puhu niin, että ihminen kuulee.

– Se on se.

– Kuka se?

– Se telkkaritoimittaja. Saara Vehkalahti.

Vilkaisin olkani taakse.

– Jaa. Sillä on varmaan rahaa ostaa mulle uusi jäätelö.

Minua Vehkalahti ärsytti. Se ei malttanut kuunnella vieraitaan, syötti sanoja haastateltaville ja sai heidät vaikenemaan. Keskustelusta tuli yksinpuhelu joka loppui sanoihin ”eikö vain?” ja ”onhan niin?” Vehkalahti oli silti käsite. Seitsemän vuotta, neljäsataatuhatta katsojaa joka viikko ja viisi Venla-palkintoa.

– Anteeksi nyt vielä kerran. Tässä olisi vähän pyyhkeitä. Jos tahrat eivät lähde, minä kyllä maksan pesulan.

Vehkalahti työnsi käteeni kosteita käsipapereita. Hinkkasin farkkuja. Paperista tarttui niihin kuituja. Jäätelön jäljet muuttuivat inhottavan kellertäviksi.

– Voisinko tarjota uuden annoksen, tai vaikka kahvia?

Miksei se voinut olla ääliö ja vain lähteä.

– Jäätelöä mieluummin, kiitos, sanoin nyrpeästi.

Vehkalahti pääsi naamavipillä sadan luokkaretkeläisen ohi ja toi annoksen. Jotain röyhkeyttä sentään, hyvä. Syy inhota edelleen.

Se ojensi kätensä.

– Saara Vehkalahti. Saara vain.
– Outi Keinänen. Tässä on Marja Hollo.
Marja puristi Vehkalahden kättä ja henkäisi.
– Mun täytyy sanoa, että ihailen todella työtäsi. Me katsotaan sun ohjelmaasi aina. Outikin on toimittaja.

Potkaisin Marjaa pöydän alla.

Vehkalahti vain istahti takaisin paikalleen ja alkoi siistiä takkia. Sekin oli liian kevyt tähän säähän. Hän lakkasi hetkeksi hinkkaamasta ruudullista vuoria.

– Sanoitko Keinänen? Saanko kysyä, oletko se ysisaiskan Outi Keinänen?

Nyökkäsin haluttomasti. Saara näytti innostuvan.

– Sinulla on hyvä ote.

Ja sinulla ei. Mene jo siitä.

– Olin itse aikoinaan perustamassa Radio Cityä. Se oli hienoa. Kaikki tekivät niin sata lasissa kaikkea. Pääasia, että tulos oli erilaista kuin Ylellä. Piti ärsyttää tahallaan. Nythän vapaat asemat ovat arkipäivää.

Vehkalahti hymyili kaihoisasti.

– Oletko koskaan harkinnut televisiopuolta? Voisit sopia sinnekin.

Jaa minä vai? Se yritti jotenkin hyvittää tai imarrella, etten olisi puhunut pahaa jälkeenpäin. Ei telkkariin menty noin vain.

– Katso viime sunnuntain Hesaria. Yle hakee toimittajia aamulähetyksiin. Pistä paperit menemään.

Oliko se tosissaan?

– Mä en ole koskaan tehnyt mitään, jolla olisi ollut tekemistä liikkuvan kuvan kanssa. Enkä esiintynyt muuta kuin koulun kuorossa, estelin.

Vehkalahti naurahti.

– Kaikki aloittavat jostakin.

Loppupäivä kului vessanpönttöä syleillen. Marja alkoi voida pahoin vasta puoli tuntia jälkeeni, joten hänelle jäi siivousämpäri.

Joulukuu 2012

Lumisade sakenee, eikä kirkon tornia enää näy. Bobcatit hautaavat autoja kinosten alle. Jalkakäytävät muuttuvat poluiksi, joilla vain heikot väistyvät hankeen. Uutisissa kerrotaan, että pääkaupunkiseudun kaupoista ei enää tahdo löytyä lapioita. Oma autoni on työpaikan pihalla. Se ei ole lähtenyt käyntiin kahteen kuukauteen. Alla on vielä kesärenkaat. Takapenkillä lojuu uusi lasertulostin, tavarasäiliössä on lasten talvikenkiä ja kävelysauvat. Töistä lähettivät viestin, että auto estää pihan lumitöitä. Ensi viikolla auto hinautetaan pois minun kustannuksellani, jos kukaan ei hae sitä.

En ole tehnyt asialle mitään.

Kuukausi sitten maa oli vielä paljas ja pimeys laskeutui iltpäivisin kuin pakastimen kansi olisi suljettu ihmisten ylle. Minulle on kerrottu, että tulin tänne ambulanssilla ja että se oli hiljainen kuljetus. Muistan sen, että minut vastaanottaneella sairaanhoitajalla oli viikset ja tatuointi kämmenselässä.

Voimakas dokumenttiromaani mielen sairastumisesta.

Outilla on kaikki: upea aviomies, ihanat lapset ja nousujohteinen ura televisiossa. Välillä menee liian lujaa, ideoita pursuaa ja rahaa kuluu. Välillä sängystä ei pääse ylös päiväkausiin, ja aviomies Aaron joutuu ottamaan yksinhuoltajan roolin harteilleen. Ruuhkavuodet todella vaativat veronsa, mutta sellaistaahan se kaikilla on. Vai onko sittenkään?

Lopulta Outi päättyy psykiatriselle osastolle lepäämään, toipumaan ja neulomaan sukkaa – ja kerimään samalla auki omaa elämäänsä. Suljetulla osastolla on viimein aikaa pysähtyä ja katsoa taaksepäin.

Kirjailijan omakohtaisiin kokemuksiin perustuvassa romaanissa sukelletaan mielen syövereihin ja kuvataan kaksisuuntaista mielialahäiriötä tarkasti, uskottavasti ja samaistuttavasti. Teos osoittaa, ettei mielen sairaus ole kenenkään syy. Se voi tulla kenelle tahansa elämäntilanteesta riippumatta.

Päivi Storgård (s. 1966) on suomalainen kirjailija, toimittaja ja poliitikko. Hän on toiminut televisio- ja radiotoimittajana ja ollut aktiivinen politiikassa.